

SZABÓ ISTVÁN

ÁLLAMOSÍTÁS 2.0

Sok húhó – mennyiért?

Minden közpénztámogatásból alanyi jogon részesülő állami és önkormányzati színház foglya az államosítással kialakított, bár azóta sokat finomodott körülményeknek. Ezt azért kell hangsúlyoznunk, mert az elmúlt harminc évben sok változás történt, ezek azonban elfedik a lényegi azonosságot. Azt, hogy az állam szerepének növekedése jellemzi az utóbbi időszakot, nehéz lenne tagadni.

1949-ben a teljes körű államosítás egy általános politikai irányváltás részeként valósult meg, szakmai érvekkel nehezen alátámasztható módon. Az idők folyamán a hatalom fokozatosan engedett a túlcentralizált állapotból, a városok és a megyék lettek a színházak fenntartói, de a garantált állami támogatás továbbra is megmaradt. Ez képezte az alapját annak, hogy személyi kérdésekben és műsorpolitika tekintetében az állampárt végig fenntartotta a döntés, a közvetlen befolyásolás jogát. Ezen körülmények ellenére 1989-ig a társulatos repertoárszínházak rendszerének elsősorban az előnyeit élvezte a szakma és a közönség.

A rendszerváltás után a lényeg nem változott: széles körű egyetértés volt abban, hogy mivel az állami és önkormányzati színházak közfeladatot látnak el, továbbra is jogosultak közpénztámogatásra. Műsorpolitikájuk közvetlen ellenőrzése megszűnt, ugyanakkor az igazgatók kiválasztása révén az indirekt befolyásolás lehetősége megmaradt. Az eltelt több mint harminc évben a fenntartók és a színházak nem tudtak, talán nem is akartak ezeken a kötöttségeken változtatni.

Az önkormányzati színházak fő finanszírozója máig is az állam, ugyanakkor az állam az önkormányzatokra, az önkormányzatok pedig az államra hárítanak a fenntartás költségeit. Azzal, hogy az önkormányzatok bevételi lehetőségei folyamatosan csökkentek, nőtt a függőségük a központi költségvetéstől. Az előadó-művészeti törvény részeként megjelent taotámogatás lehetővé tette, hogy a regisztrált színházak maguk is generáljanak pluszbevételt, amire az állami támogatás befagyasztása, valamint az önkormányzati költségvetések szűkössége miatt igen nagy szükségük volt. A tao megszüntetése és az ezt kompenzáló költségvetési keret átláthatatlan felosztása új helyzetet teremtett, majd 2020-ban az állam a kettős finanszírozás akut problémáját az önkormányzatokkal kötött megállapodások (különalkuk) útján vélte megoldani.

A rendszerváltás után felmerült a színházak privatizációja, lehetővé vált magánkezdeményezések legalizálása, a nonprofit szféra törvényesítése pedig a struktúra egészére kiható változás ígérteit hordozta. Ezáltal magánszínházak széles köre

jöhetett létre, leginkább valamilyen nonprofit szervezetként. Bár ezeket a színházakat ma a kulturális irányítás támogatásra kevésbé érdemesnek tekinti, szakmai hasznosságuk, innovatív szerepük a jövőből egyértelműen megítélhető lesz.

A közpénzen fenntartott állami és önkormányzati színházak egy része szervezeti átalakuláson is keresztülment. A korábban általános költségvetési intézmények a változó jogi környezet aktuális követelményeit követve szintén nonprofit szervezeti formát választottak. A költségvetési intézményként működtetett színházak fenntartója az állam, illetve az önkormányzat, és az esetek többségében az épület is azonos tulajdonosi körhöz tartozik. Ez a tevékenységet bonyolító szervezet és az azt befogadó ingatlan(ok) szimbiózisát jelenti. A nonprofit kft. mint forma megjelenésével a korábbi fenntartó tulajdonos lett, vagyis két tulajdonának elkülönülése lehetővé tette azok külön kezelését, akár külön értékesítését is.

A privatizációs próbálkozásoknak komoly tétje van. A túlzó várakozás, különösen a korábbi, 1949 előtti állapotok idealizálása nem segíti ennek a struktúra egésze szempontjából lényeges kísérletnek az eredményességét. Egy jól funkcionáló, kiteljesedett nonprofit forma mindenhol előrelépést jelenthet, néhány fővárosi színház működtetésének magánkézbe adása pedig új helyzetet teremthet.

Az első átalakításokra még az éppen alakuló új törvényi környezetben került sor, talán ennek és a Fővárosi Önkormányzat gyakorlatlanságának következtében nem is lettek különösképp sikeresek. Az eredmény az átalakítást ellenzőknek szolgáltatott érvet. Elsőként a Szabad Tér Színház (1996), majd a Mikroszkóp Színpad (1997) és a Vidám Színpad (1998) lett közhasznú társaság, az utóbbi kettő vegyes tulajdonban. A későbbiekben ennek a felesleges kötöttségnek a felszámolásáért az Önkormányzat komoly árat fizetett. A folytatásban 2001-ben átalakították a Thália Színházat, és tervbe vették további színházak átszervezését is. A József Attila Színházat mint költségvetési intézményt a terveknek megfelelően 2002-ben alakították közhasznú társasággá, a következő évben, 2003-ban hasonlóképpen jártak el az Új Színházzal is.

Az egykori Bárka Színház egykori épülete. Forrás: Wikipédia

A Madách Színház sorsa a tervektől eltérően alakult. A 2001-ben meghirdetett igazgatói pályázat nyertese, Kerényi Imre vállalta a közreműködést az átalakításban, kinevezése után azonban élharcosa lett a kht.-ellenes mozgalomnak, és elérte, hogy igazgatása egész időszaka alatt a Főváros az ügyben egy tapodtat se léphessen előre. A Madách Kht. 2004-ben, az új igazgató, Szirtes Tamás hivatalba lépése után jött létre. Az átszervezéseket a szakmai megnyilvánulásokban leginkább a művészet elleni támadásnak ítélték, bennük az amúgy is a közpénztámogatás csökkenésétől rettegő igazgatók éppen ennek legalizálását vélték felfedezni. Akadt ugyan néhány, valóságos tényeken alapuló áttekintés,¹ de ezek nem ellensúlyozták a tragikus felhangoktól sem mentes hangulat-keltést. (A Gazdasági Társaságokról szóló törvénynek megfelelően 2009-ig minden kht. nonprofit korlátolt felelősségű társaság, nkft. lett.)

2011 augusztusától a Főváros nonprofit gazdasági társasággá alakította további színházait, ezek voltak a Budapest Bábszínház, a Kolibri Színház, a Katona József Színház, a Radnóti és a Vígszínház. Azt tervezték, hogy 2012 augusztusától a Budapesti Operettszínházat is átszervezik. Tanulságos, hogy egy 2011. decemberi fővárosi előterjesztés hogyan tisztázta a fenntartói szándékokat: „Az átalakítás az eddig is

magas szakmai színvonalon működő, jelentős nézőszámot vonzó színházban erősíti a piaci és még inkább szolgáltatói szemléletű működés kialakításának feltételeit. Emellett az átalakulás révén megszűnnek a költségvetési szervként, illetőleg a gazdasági társaságként működő színházakra vonatkozó eltérő jogszabályok miatt az irányítás szempontjából létrejövő indokolatlan eltérések is, így egységes irányítási és szabályozási környezet jöhet létre. Ugyanakkor a megszűnő Budapesti Operettszínház feladatainak a létrejövő nonprofit gazdasági társaság részére történő átadása a közszolgáltatási szerződés megkötésével a közfeladat ellátásának folyamatosságát a továbbiakban is teljes mértékben biztosítja.” Az Operett átszervezésére végül nem került sor. Feltehetően azért, mert az akkortájt előkészülő tulajdonosváltás, az államosítás szempontjából a költségvetési intézmény átvétele egyszerűbb procedúrát jelentett.

Az átalakítások az állami színházakat is érintették. 1999 márciusában a Kulturális Minisztérium miniszteri rendelettel megszüntette a Játékszín és a Budapesti Kamaraszínház költségvetési intézményi státuszát, egyidejűleg megalakította a két színház jogutódját közhasznú társaságként. A 2002 márciusában átadott új épületben a Nemzeti Színház zártkörű részvénytársaságként új színnel gazdagította a palettát, később a vonatkozó törvényi előírásoknak eleget téve „Kiemelkedően Közhasznú Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság” lett.

Különösen figyelemre méltó történet a Bárka Színházé, amelyet 1996-ban kht.-ként alapított a VIII. kerületi Önkor-

¹ Lásd MEGYERI László, „Társaság a köz hasznára”, *Színház* 28, 12. sz. (1995): 43–46; BÓKA B. László, „Színházi csaták a Fővárosban. Költségvetési intézmény vagy kht.?”, *Színház* 35, 1. sz. (2002): 19–26.

mányzat, majd később a törvényi előírásoknak megfelelően kft. lett belőle, és így is működött 2014-ig.

Az állami színházak körébe tartozott a rendszerváltás előtt a Nemzeti Színházon és az Operaházon kívül a Népszínház (1990-től Budapesti Kamaraszínház), a Játékszín és a Rock Színház. Ezek állami státusza a szocializmus öröksége volt, így a rendszerváltás után a korábbi helyzet fenntartása kérdésessé vált. Kézenfekvő megoldásnak tűnt átengedni őket a Fővárosnak, ami igazán 1994 után lett reális lehetőség, amikor is a kormány és a Főváros vezetése ugyanazon pártok koalíciójából került ki. A minisztérium kezdeményezte is az átadást, a fogadókészséggel azonban baj volt. „Miért kellene nekünk újabb teher, amikor ezek a színházak így is elsősorban a fővárosi közönségnek játszanak?” – tette fel a kérdést a főpolgármester. Amúgy az érintett színházak is maradáspártiak voltak annak ellenére, hogy a gyakori központi takarékosági intézkedések őket akkor is elérték, amikor az önkormányzati intézményeket nem. Tény azonban, hogy az állam nem tudott olyan előnyös feltételeket biztosítani az átadáshoz, hogy az a Fővárosnak megérte volna. A Rock Színház anyagi csődje a színház bezárásához vezetett, és ahhoz az alkuhoz, amely alapján az Operettszínház 1996-ban befogadta a társulatot. A Budapesti Kamara és a Játékszín státusza változatlan maradt.

2001-ben újabb állami színházként megalakult a Nemzeti Táncszínház. Az új Nemzeti Színház belépésével 2002-ben tovább nőtt az állam által fenntartott színházak száma. A korábbi Nemzeti Színház már 2000. augusztus 1-től Pesti Magyar Színház néven folytatta működését, továbbra is központi költségvetésből. Az ezredforduló utáni bő tíz év tehát az állami büdzsét jelentősen terhelő növekedést eredményezett, és

ez nagyban rontotta a korábban érdemeket szerzett két színház (Budapesti Kamara és Játékszín) fennmaradási esélyeit. A 2010. évi országgyűlési és önkormányzati választások eredménye újra lehetőséget adott a Fővárosban működő színházak hovatartozásának rendezéséhez. A Fidesz-kormány és a kormánypárti többségű közgyűlés mindenfajta vita nélkül elintézhette volna az akut kérdéseket, bár a korábbi állapothoz képest történt változások már nem a régi forgatókönyvekben vázolt lépéseket valószínűsítették. 2012-ben a kormány és a Főváros nem egyezkedett, az előbbi egyszerűen selyemzsinórt küldött a két legkevésbé szeretett színházának: a Budapesti Kamara azonnal kimúlt, a Játékszín gyanús körülmények között privát életre kelt. A Budapesti Kamara játszóhelyeinek sorsa sem érdektelen. Korábbi épületük, a Józsefvárosi Színház 2014-től a Turay Ida színház székhelye lett. A Tivoliban 1998 és 2012 között játszottak, az épületben 2013-tól a Capa Kortárs Fotográfiai Központ működik, lassan feledtetve a színházi és mozis múltat. Az Asbóth utcai két terem közül az egyik 2016 óta az Örkény Színház Stúdiója.

Az Operettszínház igazgatója, Kerényi Miklós Gábor 2001-től, megbízása kezdetétől folyamatosan szorgalmazta színháza kiemelt állami státuszát, amely elvárását a tradicionális magyar operett világhírével indokolta. 2011-ben erről komoly tárgyalások kezdődtek, az akkor megfogalmazott első elképzelésben a Trafó államosításával is számoltak. Az Operett átadása, vagyis nem eladása, végül 2014. január elsejével realizálódott: a továbbra is költségvetési intézményként működő, immár állami színház bérlője lett az általa használt, de a Főváros tulajdonában maradt ingatlanoknak.

Időrendben itt kell megemlítenünk néhány olyan, gyászos végű változást, amely nem az állam-önkormányzat relációban

A volt Várszínház, később Nemzeti Táncszínház épülete. Forrás: Wikipédia

keletkezett, de amelyek után a színházi élet tarka térképén üres, fehér foltok maradtak. Amikor 2012-ben a Mikroszkóp Színpad került végveszélybe, ezt a fenntartó a Thália Színházzal való fúzióval gondolta megoldani. A nagy hagyományú kabarészínház ennek következtében megszűnt, mára a Thália felújítása révén régi formájában el is veszett, és Téli kert néven új játszóhelyként jelentkezett.

A Várszínház legújabb kori története 1978-ban kezdődött, amikor a Népszínház játszóhelyeként nyílt meg jelentős korszerűsítés, felújítás után. 1982-től a Nemzeti Kamaraszínház lett. Majd 2001-ben, amikor éppen nem volt működő Nemzeti Színház, a minisztérium úgy ítélte meg, hogy a Pesti Magyar Színháznak nincs szüksége még egy játszóhelyre, ezért az akkor alapított Nemzeti Táncszínházat költöztette az épületbe. A Karmelita kolostor és benne a Várszínház más irányú hasznosítása először 2009-ben merült fel, de végül 2014-ben a kormányzati negyed nagyszabású programja tett pontot a történet végére: ezzel a legrégebbi fővárosi színházépület (1787) egyszer és mindenkorra elvesztette színházi jellegét.

A 2014. év másik nagy vesztesége a Bárka Színház. Az 1996-ban alapított társulat felszámolása mellett itt a színházi célra 1999-ben átalakított épület is áldozatul esett a döntésnek. Az alulról jövő szakmai kezdeményezés bukása, az állam és a Főváros mellett megjelent újabb fenntartó, a kerületi önkormányzat kudarcra pontosan kijelölte a rendszerváltás után megfogalmazódó remények határait. A Bárka halványuló emléke nem menti fel az utókort, ennek a vereségnek önmagán túlmutató politikai és színházszakmai tanulságait előbb-utóbb ki kell elemezni.

„Színházat nem zárunk be” – ez az ismeretlen eredetű, de széles körűen szívesen hangoztatott kijelentés a 2010-es évek közepére érvényét veszítette, és az is kérdésessé vált, hogy a tulajdonosváltások, szervezeti átalakulások, bezárások mögött mindig voltak-e racionális szakmai célképzetek. A politikai érdek érvényesülése már egyáltalán nem a szinte teljesen tétnélkülivé vált műsortervezés homokvárait építi vagy rombolja, hanem viszi az egész homokozót. A tulajdonosváltás ugyanakkor nem ördögtől való – amennyiben szakmai haszna, irányultsága, az értékrendet befolyásoló hatása nyilvános diskurzus tárgya. A színházi élet a hatalom felől nézve a színházak birtoklására, a közpénz felosztására, az értékrend erőszakos alakítására redukálódott. Ehhez viszont már nincs szükség felkészült szakmai apparátusra, és elég néhány jól megfizetett, fülbe sűgő tanácsadó. (Ez csak egy afféle, a színpad széléről odavetett „félre”. Ahogy a klasszikus szerzők pozicionáltak fontos mondatokat.)

Az igazi tulajdonosváltás az államosítás mellett természetesen a privatizáció lenne. Az előzmények azonban itt sem érdektelenek. A rendszerváltás után az önkormányzatokról szóló törvény úgy határozott, hogy a volt tanácsi, immár önkormányzati színházak által használt ingatlanvagyon kerüljön az önkormányzatok tulajdonába. Ez akkor városi vagy megyei illetőséget jelentett. A megyei színházak tájolási kötelezettségének megszűntével a megyeszékhelyek vették át a színházakat, végül a 2011. évi önkormányzati törvény hatására minden vidéki színház városi színház lett. A Fővárosban az önkormányzati színházak kezdettől fogva az önkormányzat tulajdonában lévő épületekben működtek, ennek fontossága a társasági törvénynek megfelelő átalakulás után jelentkezett, hiszen az önkormányzat az adott épületet belakó nonprofit kht. tulajdonosa lett, az épületvagyon pedig 2011-től a fő-

városi Vagyonkezelő Központ tartotta kézben. Ez utóbbinak korábban nem volt jelentősége, hiszen mint az Operettszínház esetében láttuk, az épületvagyon nem érintette az, hogy a nevezett költségvetési szerv állami intézményi körbe került.

A színházépület speciális ingatlan, nem hasonlítható egy üzlethelyiséghez vagy egy irodaházhoz. Jó esetben az előadóművészet valamely ága, például a mozi találhat benne otthonra, más irányú felhasználása csak igen költséges átalakítás, átépítés után lehetséges. A színházépületek ezért ma piacképtelenek, a tulajdonosváltás csupán egyetlen relációban reális lehetőség: amennyiben az állam jelentkezik vevőként.

Nonprofit jellegű szervezet alakításának lehetősége először a PTK-ban jelent meg, a színházakra is alkalmazott formáció a közhasznú társaság lett. 2007-ben a Társasági Törvény lehetővé tette a gazdasági társaságok nonprofit működtetését, így a kht. helyére a nonprofit korlátolt felelősségű társaság lépett. Ez lényeges változást nem hozott, az önkormányzat egyszemélyes tulajdonosa maradt az így szerveződő színházi vállalkozásoknak. Viszont meghatározta a privatizáció lehetőségei útját. Ha a színházépületben folytatott művészeti tevékenység magánvállalkozás révén is biztosítható, akkor annak közpénztámogatását a nonprofit jelleg lehetővé teszi. Az önkormányzat két dolgot tehet: felszámolja a tulajdonában lévő nonprofit kft.-t, és versenyt hirdet magánszervezeteknek a színház további működtetésére, vagy a tulajdonában lévő kft.-t eladja magánszemély(ek)nek. A folytonosságot nyilván az utóbbi megoldás jobban garantálja. (Természetesen azt a lehetőséget sem zárhatjuk ki, hogy egy másik, jól menő fővárosi színházi nonprofit kft. esetleg megpályázza az adott színházat, ezzel akarván bővíteni saját tevékenységi körét.)

A privatizáció ma leginkább elképzelhető formáját a Centrál Színház példája mutatja. A tulajdonos Főváros a működő nonprofit kft.-t magánszemélynek adja el, majd vele közszolgáltatási szerződést köt meghatározott időszakra, ezáltal biztosítva a közhasznú tevékenység közpénztámogatásra vonatkozó garanciáját. Egy ilyen típusú szerződéses viszonyban álló magántulajdonú nonprofit kft.-t az előadó-művészeti törvény viszont nem jegyez támogatásra érdemes szervezetként. Ahogy ebben a vonatkozásban is, még számos más kérdés kapcsán sok a bizonytalanság, például abban, hogy az eredményes működtetésben egyaránt érdekelt két fél közül melyiké a nagyobb kockázat, különösen akkor, ha a külső körülmények okozta drasztikus hatások (járvány, infláció, a tao megszüntetése, a központi költségvetés megnyirbálása stb.) eltérítik a színházat a tervezett működéstől. Félő, hogy a feltételek ilyen irányú változását a felek szerződéskötéskor nem vették számításba, mint ahogy talán azt sem gondolták végig, hogy a közszolgáltatási szerződés lejártakor milyen helyzet állhat elő. Netán az önkormányzat visszavásárolja volt tulajdonát? A Centrál Színház privatizációját mérlegre tenni itt nincs módunk. Az átalakulásnak és az első éveknek a tanulságait elemző módon megfogalmazni viszont mielőbb szükség lenne.

Radikális változást hozott 2019–2020 fordulójára. Az államosítási expanzió következő fázisát a 2019 decemberében elfogadott kulturális nemzetstratégiai törvény jelentette, amely Nemzeti Kulturális Tanács létrehozásáról is rendelkezik, és a harmadik paragrafusban fontos alapelvet szögez le: „A nemzeti kultúra a nemzeti identitás fennmaradásának letéteményese, amely a hagyományok, a kulturális szimbólumok és a közös emlékezet eszközeivel a nemzet megmaradását, jólétét és gyarapodását szolgálja.” A nem túl bőbeszédű, mindössze

hat paragrafusból álló törvény ugyanott a következő közhelyszerű megállapítással is él: „A kulturális intézmény működtetéséért a fenntartó a felelős.”

Ez a törvényszöveg lett az alapja a előadó-művészeti törvény módosításának, amely elrendezni kívánta a fenntartói viszonyt az állam és az önkormányzatok között. Ha az állam a fenntartó, akkor a központi költségvetés, ha az önkormányzat, akkor az önkormányzat saját költségvetéséből biztosítja a színház működéséhez szükséges forrásokat. Mindemellett arra még nem volt példa, hogy az önkormányzat önerőből képes lett volna finanszírozni a színházát. Ennek az állításnak csupán az a szerepe, hogy megalapozza a legfontosabb szentenciát: „Ha az önkormányzat az önkormányzati fenntartású színház részére a működéséhez szükséges forrásokat *teljes körűen* nem biztosítja, az önkormányzat a Kormányhoz közös működtetésre vonatkozó kérelmet terjeszthet elő a Kormány által rendeletben meghatározott időpontig.” (16 § [4]) Tehát az önkormányzat kérelmez, a Kormány megvizsgál, és dönt a közös működtetésről, majd a miniszter és az önkormányzat megállapodást köt. Többek között az igazgató kinevezésének módjáról és a központi, valamint a helyi támogatás mértékéről.

Budapest esetében a kormány vs. Főváros „szkander” része lett a feladott lecke. A részleteket itt most nem felidézve végül politikai alku született, amelynek közbelső fázisában sikerült még a Szabad Tér Színházat is kettévágni. Budapest nem kívánta a közös működtetés fent leírt módját kipróbálni, így a színházak egy részét a Főváros, másik részét az állam finanszírozza, miközben az összes színházi nonprofit kft. tulajdonosa az önkormányzat maradt. A törvény szerint a tulajdonos a fenntartó, akkor is, ha a működéshez nem járul hozzá. A közös működtetés tehát azt jelenti, hogy amennyiben az állam nem nyújt elegendő támogatást az adott színháznak, akkor életbe lép a fenntartói felelősség, vagyis az önkormányzat kényszerű intervenciója menti a színházat. Vagy nem menti...

A megegyezés véghajrájában az előadó-művészeti törvény megint módosításra szorult, hiszen az eredeti szabályozás nem számolt az így létrejött megosztással: „Ha a közös működtetésre irányuló megállapodás keretében az önkormányzati fenntartású színház éves működésének pénzügyi feltételeit teljes egészében a központi költségvetés biztosítja, a színház vezető állású munkavállalója felett az alapvető munkáltatói jogokat a miniszter gyakorolja.” Félreértések elkerülés végett még ezt a passzust illesztette be a törvényhozó.

Az önkormányzat fenntartásában levő hét nonprofit kft. közös működtetését rögzítő szerződést az 1148/2020 (IV.10) kormányhatározat szentesítette. A megállapodás 2024. december 31-ig szól. Egy másik – ugyanazon a napon kelt – határozat a Thália Színház (az ingatlanvagyon és a nonprofit kft.) az állam által történő megvásárlásáról rendelkezik. Az üzlet még 2020-ban megkötött, a kft. több mint egymilliárd forintért, az ingatlanok pedig kettő és fél milliárdért gazdát cseréltek. Ez a tény azonban új megvilágításba helyezi a korábbi privatizációkat. A színházépületeknek nincs piaci ára, ilyesmit nem adnak-vesznek. Felbecsülik őket, aztán az összeg annyi, amennyiben a felek megegyeznek. A nonprofit gazdasági társaság értékét megbecsülni sokkal nehezebb. Nem bolygatva a Játékszín esetében az eljárási folyamat törvényességét, csak a végeredményt idézzük ide: a Játékszín nonprofit kft. 3,1 millió forintért került magánkézbe. A Centrál Színház esetében a vételár 50 millió forint volt. A Thália esetében az állam vett egy színházat tokkal-vonóval, de azt, hogy ezzel mi

a szándéka, nem árulta el. Sokat fizetett érte, biztosan oka volt döntésének. Talán még színházszakmai oka is.

A színházak fenntartásáról szóló egyezkedés finális kérdésekben exponálódott, de végül több lett, hiszen szemmel láthatóan politikai alku született. Arra nincs semmilyen bizonyítékunk, hogy a végeredmény megegyezik-e az eredeti forgatókönyvvel, mindenesetre az, hogy a Főváros lemondott a színházak egy részének állami támogatásáról, másik része pedig az állam gyámsága alá került, törvénymódosítást kívánt, hiszen utóbbiak esetében az önkormányzat az igazgató kinevezésének lehetőségét is elvesztette. Lehet egyszerűen azt mondani, hogy mindenki a szívére hallgatott, amikor érdekei szerint cselekedett. Ez különösen igaz a Thália esetében, függetlenül attól, hogy az ötlet korábban vagy a tárgyalások során fogalmazódott meg.

A Thália történetére visszatekintve érdemes emlékeztetni arra, hogy a Művész Színház rövid fennállását követő rekonstrukció egy befogadó színházat eredményezett, amely Megyeri László, majd Zimányi Zsófia igazgatása alatt tizenöt évig (1996–2011) működött. Bereményi Géza igazgatói kinevezése 2012-ben új szereplőt és új szemléletet hozott a rendszerbe, és legfőképp a kormánypárt egyik sikeremberét, Kálomista Gábort. A filmes mogul 2017-től már mint ügyvezető igazgató kapott megbízást. A profil közben megváltozott, a befogadói funkció visszaszorult, újra állandó társulata lett a színháznak, és a kedvező hatalmi együttállásnak köszönhetően javakban is folyamatosan gazdagodott: az egykori Mikroszkóp Színház tereiben nagyrészt állami támogatásból megvalósult a Téli kert. És ami még ennél is fontosabb: a Thália elkötelezett vezetője hatalma és kapcsolatai révén a színházat a kormány komoly bázisává tette. Erről a tárgyalások során, talán némi anyagi haszonra is gondolva, könnyen lemondtak a fővárosi vezetők. Az 2020. december 14-én megjelent kormányrendeletből kiderült, hogy összességében az állam 3 milliárd 719 millió forintot áldozott a Thália-projektre. A vásárlásról szóló hír nem keltett feltűnést, kérdés nem merült fel, magyarázat nem követte a tranzakciót.

A vázolt folyamat egyik lényeges aspektusa, hogy a Thália Színház működése így legalább folytonos, a fővárosi közönség nem veszített semmit, igaz, nem is nyert; egy másik viszont, hogy a színház további sorsát illetően azóta mégiscsak érezhető valamifajta bizonytalanság. A vásárlással nemcsak egyszerűen nőtt az állami vagyon, hiszen már azt is tudjuk, hogy a Millenáris Alapítvány, amelynek tulajdona a Millenáris Tudományos Kulturális Nonprofit Kft., 2021. május 1-től vagyonjuttatás keretében „ingyenesen, nyilvántartási értéken történő átvételével” megkapta a Thália Nonprofit Kft-t is. A rendelkezés arra is kitér, hogy ezen „üzlet rész tekintetében a miniszter gyakorolja az államot megillető tulajdonosi jogokat és teljesíti a kötelezettségeket”. És hogy el ne felejtjük, az állam által felvásárolt ingatlanok is a Millenáris Alapítvány vagyonát képezik a jövőben.

Ha valakiben lenne még kétely vagy bizonytalanság, akkor megnyugodhat: 2020 tavaszán az állam és minden egyes színházfenntartó önkormányzat között megszületett a megállapodás a közös működtetésről. Április 10-én a kormányhatározat egy csomagban jóváhagyta húsz vidéki színház és tíz bábszínház állami és önkormányzati közös működtetését. A támogatásoknak a szerződésekben rögzített arányát nem hozták nyilvánosságra. Arról sem jelent meg hír, hogy a megállapodás valahol esetleg éles konfliktus forrása volt-e.